

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban **ingyen**.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya :

A pályazati hirdetéseknel minden egyes szóért, minden közlés után 6 filler (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknel :

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal 16.— | nyolczad oldal . 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Iskolai ünnepélyek.

Az Esztergom-főegyházmegye főtanfelügyelői hivatala a következő lelkes fölhívást és rendelkezést intézte *Ő Szentsége XIII. Leo pápa uralkodásának negyedszázados évfordulója alkalmából* a kath. tanintézetek vezetőihez:

T. Igazgatóság!

Nagy örömmünnepre készül a katolikus világ. *Ő Szentsége XIII. Leo pápa uralkodásának 25-ik évfordulója* közeleg.

Negyedszázada lesz *folyó hó 20-án*, hogy *Ő Szentsége*, mint a legnagyobb pápák méltó utóda, az isteni Gondviselés áldott kegyéből szent Péter trónjára lépett.

Negyedszázada lesz, hogy gyöngye testtel, de annál erősebb lélekkel vezet az azon hajó kormányát, a melyben milliók és milliók eveznek az élet vihartorkorbácsolt tengerén az örök üdv révpartja felé.

Negyedszázada lesz, hogy rendkívüli szelleme, gondtel és munkássága és apostoli buzgalma gazdagon árasztja szét áldásait a világra.

Bámulatos az a bőbeség, a melylyel a mai nehéz viszonyok között az Úr igaz egyházát kormányozza.

Csdálatra indítanak azok a magasztos alkotások, a melyek úgy az egyház terjesztése és szervezése, mint a legfontosabb ügyek elintézése terén uralkodásához fűződnek.

Álmélkodással tölt el lánglelkének az a mélyreható tekintete, a melylyel a társadalmi élet kóros tüneteit fölisméri és az a biztosság, a melylyel azok gyógyszerreit kijeleli.

Osztatlan tisztelettel fordul dicső személye felé a tudomány, a melynek előmozdítása egyik legfőbb óhaját képezi.

Hódolattal adóznak *Ő Szentségének* a művészetek, a melyeket bőkezűen támogat.

Halával emeli hozzá tekintetét a szenvedés és nyomor, a melynek enyhítésében nem ismer határokat.

Ily nagy jótéteményekkel halmozván el *Ő Szentsége* hívóinek seregeit, mulhatlan kötelessége a kath. egyház minden tagjának, hogy a szent Atya örömmünnepen buzgó szívvel rebejjen halát drága életének megtartásáért és őszinte lelkesedéssel rója le hó szeretetének, gyermeki ragaszkodásának és rendithetlen hűségének adóját.

A hódoló nemzetek millióinak lelkes soraihoz vetelkedve kell hazánknak is csatlakoznia.

Mint a hívők közös Atyja, egyenlően meleg érzésekkel karolja ugyan át *Ő Szentsége* összes gyermekeit, mindazáltal nem egy alkalommal szolgáltatta már félreismerhetlen tanúságát annak a különös szeretetnek, a melyet nemes szive hazánk iránt rejteget.

Meg kell tehát ragadnunk negyedszázados uralkodásának ritka alkalmát és legalább lélekben el kell zarándokolnunk magas trónjának zsámolya elé.

Oda kell vezetnünk a serdülő nemzedéket is, hogy egyházával érezni, annak látható Feje iránt tiszteletet, szeretetet, ragaszkodást ápolni tanuljon.

Ő Eminenciájája, kegyelmes Főpásztorunk folyó hó 7-én 554. sz. a. kibocsátott körlevelének 5-ik pontjában elrendelni méltóztatott, hogy *Ő Szentsége* uralkodásának negyedszázados jubileumát a főegyházmegyéje területén fönnálló összes iskolák és tanintézetek kellő alakban ünnepeljék.

Midőn e magas intézkedést tudatni szerencsem van, egyúttal fölkérem az *iskolák és tanintézetek t. Igazgatóságait*, hogy az alkalmi ünnepség megtartásáról gondoskodni és annak rendezésénél a következő pontokat szem előtt tartani sziveskedjenek.

1. Folyó hó 20-án testületileg vegyenek részt azon fő hálaadó istentiszteleten, a mely az illető helyeken tartatni fog.

2. Lehetőleg a jelen 1901/902. tanév végéig, vagy a jövő 1902/903. tanév folyama alatt február 20-ika előtt, egy szabadon választandó és szünidőt képezhető napon, az iskolai hatóságok, a szülők és tanügybarátok meghívása mellett,

Ö Szentsége tiszteletére külön iskolai ünnepséget rendezzenek.

3. Az ünnepélyt szentmise előzze meg. A szentmise után közvetlenül, vagy a délutáni órákban tartandó ünnepély a következő pontokból állhat:

a) *Ének.* A pápai himnusz: «Hol szent Péter sirba téve?»

b) *Valamely megfelelő rövid színdarab vagy szavalat.*

(Alkalmasaknak mutatkoznak e célra a következő költemények:

Auer István: Magyarország Nagyasszonyához.

Bán Aladár: XIII. Leo.

Daniss Zsigmond: Magyar egyházi szózat.

Földváry István: Szent István.

Garay József: A kereszt.

Kemenes Ferenc: A magyarok hazája.

Mindszenty Gedeon: A szentek unokáihoz.

Pályi Ede: A Vatikán.

Sujánszky Antal: Szent István.

Vörösmarty Mihály: Himnusz.)

c) *Alkalmi beszéd.*

d) *Ének vagy zene.*

Fölkérem az iskolák és tanintézetek t. Igazgatóóságait, hogy ez ünnepséget különösen is minél díszesebbé és emlékezetesebbé tenni sziveskedjenek.

Esztergom, 1902 február 9.

Dr. Valter Gyula

főegyházmegyei főtanfelügyelő.

A tanítók és a népiskolai tanügy a kath. autonómia javaslatában.

II.

Lássuk most, hogy a katolikus népiskolai tanügy, valamint a kath. népiskolák és a néptanítók ügye minő lesz a katolikus autonómiában, ha az úgy jön létre, a mint azt a tárgyalás alatt levő javaslat kontemplálja.

Mindenekelőtt meg kell jegyeznünk, hogy a katolikus autonómia a püspökök jogait a tanügyre, az iskolák és tanítók fölött, nem érinti; az megmarad egész esorbitatlanságában. Az autonómia a püspöki jogok gyakorlásában mintegy segítője, munkatársa lesz a püspöknek. Ezek után lássuk az autonómia egyes szerveinek jogait a kath. népiskolákra s tanítókra vonatkozólag.

Mindenekelőtt a *vagyonkezelést* lássuk.

1. Az *egyházközségi gyűlés* megállapítja az egyházközségi tanács javaslata alapján az esetleg kivetendő *egyházi és iskolai adók* nemét és mértékét és az egyházmegyei tanács jóváhagyásával rendkívüli teherviselést vállalhat. (87. §.) Ugyancsak az egyházközségi gyűlés határoz az egyházközségi tanács javaslata alapján az *egyházközség szerzeményéből* alakult *egyházi és iskolai vagyon* elidegenítése, elcserélése, vagy megterhelése, illetőleg ingatlanok szerzése iránt. Az egyházközségi gyűlésnek ilyen határozata azon-

ban csak az egyházmegyei hatóság — a püspök — hozzájárulása után jogérvényes. Az egyházközségi gyűlés az *iskolai vagyonnak* az alapítók rendelkezése szerint való kezelését ellenőrzi. (88. §.)

2. Az *egyházközségi tanács* javaslatot készít, ha az egyházközség szerzeményéből alakult *iskolai vagyon* elidegenítésének, elcserélésének, megterhelésének, vagy ingatlan szerzésének szükségese forog fönn.

Az egyházközségi tanács választja a gondnokot, kit az egyházmegyei hatóság megerősít. A *gondnok* egyebek közt ügyel az iskolának az egyházközségben létező vagyonára és jelentését évenként legalább egyszer az egyházközségi tanács elé terjeszti. (96. §.)

Az egyházközségi tanács teendője néptanító, tanítónő, kántor, kántortanító *járandóságának* behajtása. (98. §.)

Az egyházközségi tanács hatásköre az iskola vagyoni ügyeit illetőleg: *a)* az iskola ingatlan és ingó vagyonát és jövedelmét az országos katolikus gyűlés által alkotandó szabályrendelet szerint kezeli; *b)* az iskola személyi és dologi szükségleteiről — utalással az iskola jövedelmi forrására — költségvetést készít, melyet az egyházmegyei hatósághoz fölterjeszt; *c)* felügyel az iskolai épület és tanítólak jókarban tartására, ez iránt a szükséghez képest intézkedik; *d)* új és nagyobb iskolai építkezések iránt terv és költségvetés melléklésével az egyházmegyei tanácshoz fölterjesztést intéz; az építést az engedély megnyerése után az egyházmegyei hatóság rendelete szerint foganatosítja; *e)* halasztást nem tűrő javításokat az iskolaépületen és tanítólakon az egyházmegyei hatósághoz való utólagos fölterjesztés mellett rögtön foganatosíttat; *f)* az iskolai leltárt évenként elkészíti és rendben tartja; *g)* az iskola zárszámadását megvizsgálja és felülvizsgálat céljából az egyházmegyei tanácshoz fölterjeszti; *h)* az iskolai adó kivetését előkészíti, az egyházközségi gyűlés által kivett és az egyházmegyei hatóság — a püspök — által megerősített iskolai adót behajtja. (99. §.)

Az *egyházmegyei tanács* intézkedik a katolikus néptanítók, néptanítónők, óvónők és kántorok járandóságai vagy hátralékos követeléseik iránt (116. §.); határoz a néptanítók, néptanítónők, óvónők, kántorok nyugdíjazása, illetve hivatali képtelensége ügyében, a mennyiben az 1875: XXXII. és 1891: XLIII. t.-cikknek még szükségessé teszik, az országos kath. gyűlés által alkotandó szabályrendelet értelmében (115. §.); határoz a néptanítói, néptanítónői, óvónői, kántori díjlevelek; néptanító-, néptanítónő-, óvónő-, kántor-előd és utód, valamint a néptanítók özvegyeinek járandósága tárgyában fölmerülhető vitás kérdésekben (118. §.); határoz és intézkedik az egyházmegye területén katolikus népiskolák fölállítása, új néptanítói, néptanítónői, óvónői, kántori állomások szervezése, a kato-

likus állapítási néptanítói hatóságok gondoskodásának állításai (120. területi iskolai (121. esok zársz az eg javas lések község elideg lan sz véget pökne megy sával vetése módo Az tanító ilyen szállít nevel zat r fölhas volná gyűlés (131. Az korol (146- lai é nyokr (159. Ezo tok. közigo Adr A jav a kat egyhá laszta az eg végi egyhá iskola elkülö a vag Az tanács tanító hirdet hoz f

likus népiskolákban a tandíj mértékének megállapítása és a tandíj elengedése, a néptanítók, néptanítónők, óvónők, kántorok által gyakorolható mellékfoglalkozások tekintetében (119. §.); a rendelkezésre álló anyagi eszközök erejéig gondoskodik az egyházmegye területén katolikus bölcsődék, óvodák, gyermekmenedékházak fölállításáról és főtartásáról egyházmegyei hatósági — azaz püspöki — jóváhagyás mellett (120. §.); felügyel arra, hogy az egyházmegye területén levő katolikus iskolai vagyon és iskolai felszerelések évenként leltározassanak (121. §.); felülvizsgálja az egyházközségi tanácsok által készített iskolai költségvetéseket és zárszámadásokat és a fölmentés megadása iránt az egyházmegyei hatóságnak — a püspöknek — javaslatot tesz (122. §.); az egyházközség által megállapított iskolai adót, az egyházközség szerzeményéből alakult iskolai vagyon elidegenítését, elcserelését, megterhelését, ingatlan szerzését vizsgálat alá veszi és jóváhagyás végett az egyházmegyei hatóságnak — a püspöknek — javaslatot tesz (123. §.); az egyházmegyei hatóság — v. i. a püspök — jóváhagyásával új iskolai építkezések tervét és költségvetését jóváhagyja, azokon az esetleg szükséges módosításokat elrendeli (124. §.).

Az országos kath. gyűlés katolikus tanító-, tanítónő-, óvóképzőket alapít, fejleszt; létező ilyen intézeteket esetleg megszüntet, vagy lezállít. (130. §.) A mennyiben a katolikus köznevelésnek szükségletei a katolikus önkormányzat rendelkezése alatt álló jövedelmi források felhasználása mellett csak a hívek adóztatásával volnának fedezhetőek, az országos katolikus gyűlés állapítja meg ez adóztatásnak mértékét. (131. §.)

Az igazgató-tanács felügyel és befolyást gyakorol a vallás- és tanulmányi-alap kezelésére (146–154. §§.); a káptalanoknál kezelt iskolai és közművelődési alapok- és alapítványokról készített zárszámadásokat nyilvántartja. (159. §.)

Ezek a vagyonkezelésre vonatkozó határozatok. Lássuk most már a katolikus népiskolai közigazgatásra vonatkozó rendelkezéseket.

Adminisztratív szerv az egyházközségi tanács. A javaslat szerint az egyházközségi tanács végzi a katolikus iskolaszék teendőit (90. §. d). Az egyházközségi tanács, mint már említettük, választja a gondnokot. Kisebb egyházközségekben az egyházközségi tanács megbízásából a gondnok végzi az iskolalátogatói teendőket is. Nagyobb egyházközségekben a gondnok vagyonkezelői és iskolalátogatói teendői elkülöníthetők (de nem elkülönítendőek), vagyis egyik gondnok ügyel a vagyonra és a másik gondnok az iskolára. (96. §.)

Az iskola tanügyére nézve az egyházközségi tanács hatásköre a következő: a) a néptanítói, tanítónői, óvónői, kántori állásokra a pályázati hirdetéseket elkészíti, az egyházmegyei hatósághoz fölterjeszti. Választja a néptanítókat, tanító-

nőket, óvónőket, kántort. A választási jegyzőkönyv a tanítói, tanítónői, óvónői, kántori fizetést megállapító díjlevél tervezetével és az illető igazolványaival együtt helybenhagyás czéljából az egyházmegyei tanács útján az egyházmegyei hatósághoz fölterjesztendő. Gondoskodik a néptanítók, tanítónők, óvónők, kántorok illetményeinek pontos kiszolgáltatásáról; b) szigorúan felügyel a néptanítók, tanítónők, óvónők, kántorok erkölcsi magaviseletére, hivatali kötelességük pontos teljesítésére, a tanulókkal való bánásmódjukra, valamint arra is, hogy a tanító kántori teendőkön kívül semmi más hivatalt ne viseljen, vagy az egyházmegyei tanács által meg nem engedett mellékfoglalkozást ne gyakoroljon; c) az olyan néptanítót, tanítónőt, óvónőt, kántort, a ki ellen fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúja forog fenn, az egyházmegyei tanácsnak bejelenti, ellenben szorgalmas és kitünő néptanítót, tanítónőt, óvónőt, kántort jutalmazásra és kitüntetésre ajánlja; d) felügyel arra, hogy néptanítók, tanítónők, óvónők az igazgató-tanács által megállapított tantervet, szünnapokat és szorgalmi időt szorosan megtartsák; e) felügyel arra, hogy a kath. népiskolákban oly könyvek és taneszközök ne használtassanak, melyek miniszteri rendelet szerint tiltva vannak, vagy az egyházmegyei hatóság, illetve az igazgató-tanács által engedélyezve nincsenek; f) gondoskodik a népiskolának tanszerekkel való ellátásáról; g) az összeirt tankötelesek névsorát a községi elüljáróságtól átveszi és szigorúan felügyel, hogy ezek az iskolába, templomba rendesen eljárnak; a mulasztók szüleit, gondviselőit első ízben megintja, az iskolamulasztók jegyzékét minden két héten a községi elüljáróságnak a büntetések kiszabása végett átadja, attól a behajtott büntetéspénzeket átveszi; h) iskolai gondnoka által az iskolákat meglátogatgatja. E gondnok a tanításba bele nem szólhat, hanem csak a tanítás menetét szemléli; különösen tudomást szerez arról, vajjon a gyermekek rendesen járnak-e az iskolába, az előirt imádságokat elvégzik-e, a tapasztaltokról és az iskola szükségéről az egyházközségi tanácsnak jelentést tesz; i) az évi vizsgálatokon képviselteti magát s erről nyert jelentése alapján a kitünő és jómagaviseletű tanulók jutalmazásáról gondoskodik; j) a tanügyi statisztikai adatokat elkészíti és az egyházmegyei tanácshoz fölterjeszti; k) felügyel az iskolákban a közegészségügy állapotára és az országos törvényekben foglalt rendelkezések megtartására; l) javaslatot terjeszt elő az egyházmegyei tanácsnak a tandíj mértékének megállapítása és elengedése iránt, tekintettel a népiskolai törvény rendelkezésére, melyben a szegények tandíjmentessége van kimondva; m) általában felügyel, hogy az igazgató-tanácsnak és az egyházmegyei tanácsnak az iskolaügyre vonatkozó rendeletei pontosan végrehajttassanak. (100. §.)

Dr. Natter Antal.

(Folyt. köv.)

Az állami tanítóképzők hitoktatása és valláserkölcsi nevelése.

Azt a kérdést tehetjük föl: Mi tehát az iskolák valláserkölcsi gyöngeségének oka? Két dolog. Vagy nem tanítanak vallásosan, vagy nem nevelnek erkölcsösen. Ily mereven azonban egyik sem áll meg, de némileg szelidítve, mindegyik igaz; mert habár nincs és nem is képzelhető iskola, a melynek nevelése erkölcsstelen volna, de van számtalan, mely sem a keresztény erkölcsök gyakorlásában, sem a szilárd erkölcsi elvek nyújtásában nem felel meg a hozzá kötött várokozásnak és viszont, nem gondolok iskolát, mely vallástalanná tenné növendékeit, de van elég, a melynek vallástánítása semmit sem ér, vagy alig valamivel többet a semminél. Ez — úgy hiszem — közismert tény és általános baj, mely a felekezeti intézeteket többé-kevésbé, a felekezet-nélkülieket pedig csaknem kivétel nélkül jellemzi.

Ezen állítás bizonyítására hivatkozom a folytonosan hangoztatott és szünet nélkül megújuló panaszokra, valamint azokra a mindinkább hangozott sürgetésekre, melyek az iskolai hitoktatás intenzívebb és korszerűbbé tételére vonatkoznak. Mindezek azt mutatják, hogy a baj már régi és súlyos.

A hitoktatás kérdése már legalább is egy fél-század nehéz problémája: hisz még 1841-ben írta egy világi ember: balásfalvi Orosz Pál, a «Hirnök» című hetilap 14. számában a következő szavakat: «Ideje, hogy az egyházi férfiak módokról gondoskodjanak a katolikus növendékek vallási és erkölcsi nevelésének czelszerűbb kezelése iránt». Azóta az idő haladt, a baj növekedett, az orvoslás késett, a gyógyulás elmaradt és most ott vagyunk, hogy tovább várni már lehetetlen. Vallási és nemzeti szempontok egyformán követelik a baj megszüntetését.

Ebből a szempontból kiindulva vizsgálom és ismertetem az állami tanítóképzőkben foganatosított hitoktatást. És midőn ezt teszem, határozottan kijelentem, hogy sem intézeteket, sem személyeket sérteni nem akarok. Senkit sem hibáztatok. Csak azt konstátálom, a mit a mult iskolai év előttem fekvő értesítőiben olvasok. És a mit mondok, az nem vonatkozik valamennyi állami tanítóképzőre, hanem a tekintélyes többségre, a mennyiben 18 közül 12-nek állapotát ismertetem. Ezt a munkát én fölöttem fontosnak tartom, mert a vallást és a nemzetet egyformán érdeklő, sőt eléggé meg nem becsülhető népnevelés jósága vagy rosszasága, virágzása vagy hanyatlása, erkölcsi magassága vagy szellemtelen anyagisága, eszményi fonsége vagy kopott hétköznapisága, nemzeti vagy kozmopolita jelleg első sorban a tanítóképzőkben gyökerezik. Ezekből indulnak ki azok az áramlatok, melyek a nemzet vérkeringésébe erőt vagy trespédést, életet vagy halált öntenek, a lelket fölemelik

vagy lesüllyesztik, a szívet nemessé vagy aljassá teszik. Érdekében áll tehát az országnak, de különösen az egyháznak, hogy tudja és világosan lássa, minő és mily fokú hitoktatásban részesülnek a nép leendő nevelőtanítói az állami képzőintézetekben.

Esztergom.

Guzsvenitz Vilmos.

(Folytatása következik.)

Az úrfi.

Az iskolai év megkezdődött, a gyermekek viruló arccal ültek szép csendesen az osztályban.

Hja, egy hosszú vakáció után, már csak a gyermekekben oly erősen kifejlődött változóság érzelménél fogva is — rég vártak e napra. Az első előadás minden iskolai év elején eseményszámba megy a gyermekeknél!

— Új tanító urunk lesz!

— Második, harmadik... negyedik osztályba leszünk!

— Más tanteremben tanulunk!

— Ki mellett fogok ülni?

— Ki lesz a felvigyázó!

Ezek oly kérdések a tanév elején a gyermekek körében, mint akár a képviselőházban egy-egy új ülésnek küszöbén a képviselők közt.

De nemcsak a gyermekeknek volt ez az előadás ilyen eseményszerű dolog.

A tanító úr is ilyennek tekinté azt!

Mint okleveles, törvényesen megválasztott tanító most kezd nyilvános működését.

Remegő szívvel hordja végig tekintetét az osztályon, ötven, hatvan gyermek bizony szép egy kis csapat arra, hogy erejét és hivatását próbára tegye.

A gyermekeknek nagy része szegényesen van öltözve. Földműves, iparos városban nem is csoda, ha a kopottan, sőt rongyosan öltözött gyermekek közt csak itt-ott akad egy-egy úri gyermek.

Az új tanító úr osztályában is csak két úri gyermek volt található. Elegánsabb arcvonásukkal, no meg talán kényesebb beszédmodorukkal mindjárt magukra is vonták a tanító úr figyelmét. Ez a különös figyelem pedig mindjárt az első hetekben abban nyilvánult, hogy a tanító úr így szólította őket föl:

— No, Bélácska, mondja csak meg nekem...

— Ugy-e Pistuka, hogy így meg úgy tudja maga.

A gyermekek irigykedve nézték a két úri gyermeket, de most még nem szóltak semmit. De annyi bizonyos, hogy annál többet éreztek szívükben, mikor a tanító úr őket kérdezte:

— Mondd meg csak, te lurkó!

— Felelj csak, te Bandi!

— Haszontalan kölyök, mindjárt kitekerem a nyakad.

Így ment ez teljes két hónapig, a nélkül, hogy

valamelyes dolog történt volna e nagy pedagógiai hiba következményeképen.

Az új tanító, úgy látszik, soha sem vette észre eljárásának helytelenségét. Nem figyelte meg kellőképen és nem is alkalmazta a lélektannak olyan világos törvényét, mely neki elég korán megmondotta volna az igazságot. Azt t. i., hogy ebben a kis köztársaságban, az iskolában, hol a jogok és kötelességek gyakorlásában semmi személyválogatásnak nincs helye, hol minden gyermeke egyformán kell, hogy alkalmazza az öntudatos nevelői eljárást — végtelen elkeseredést okozhat a rang és mód ily éles kihüvelyzésével.

S mert ezt nem tette, előbb, mintsem gondoljuk, bekövetkezett a kiábrándulás.

Előadás előtt a kis Béla sirva állott föl és így panaszkodott:

— Tanító úr, Kaszás Jancsi, meg Erdei Bandi az utcán azt kiabálta utánam, hogy itt megy a *szamárral* úrfi.

A tanító úr még most sem látott jól be a dolog rejtekébe; ő nem e szóra: «úrfi» lett figyelmes, de a «szamár» czím hozta ki sodrából.

Pedig az egész osztály így nevezte már a két tanuló társat.

— Jöjj ide, úrfi!

— Ne kényeskedjél, úrfi!

— Na úrfi, ezt mondd meg, ha úrfi vagy.

A gúnyolódás (különösen annak hanghordozása adta meg jelentőségét) annyira ment már, hogy Bélának tatája megszólítja a kaszinóban a tanító urat, hogy azok a durva parasztficzkok az ő érzékeny gyermekét vérg szekirozzák, tegyen tehát valamit, hogy ennek vége legyen, különben kénytelen lesz a fiút az iskolából kivenni.

A tanító úrban forrott a méreg. Még most sem látott a dolog fenekére; most is csak arra gondolt, hogy ha azt az úri gyermeket az ő iskolájából kivesszük, hírneve, iskolájának becsülete lesz kockára téve.

Ilyen kedélyállapottal ment másnap előadásra.

És megkezdődött az inkvizíció.

Semmi más nem derült ki a végtárgyaláson, mint az, hogy a két gyermeket társai «úrfi»-ták; punktum.

A tanító úr a főkolompokat megszakolta és pedig úgy, hogy azok még otthon is jónak látták hangokban kifejezést adni.

Tenyeres Bálintné híres asszony volt a maga nemében. Egyéb jótulajdonságai közt az volt a legnagyobb, hogy fiát kimondhatatlanul szeretete s azt gondolta, hogy olyan gyermek egy van csak széles Magyarországon, már mint t. i. az ő házában. Sokszor elmondogotta, hogy hát azért, mert az ő férje-ura becsületes eszmadia-mester, van kétszer akkora esze, mint a Tóváry, meg Hársfay Bélának, meg akár Pistának.

Ez a mondás pedig nem pottyant ki úgy szájából, hogy azt neki valaki be ne adta volna előbb.

Bizony, hogy beadta, még pedig tulajdon édes fia, a ki napról-napra elmondotta otthon, úgy estenden — lezke fölmondáskor — hogy bezzeg a Tóváry fiút hogy czírogatja a tanító úr, meg hogy magázza. Még mikor kukkanni sem tud, akkor is úgy ülteti le: «Na majd megtanulja Bélácska, most csak figyeljen magácska».

Hát bizony, mikor a Tenyeres-fiu, az után a zsákolás után haza ment s mint mondottam, hangokban is kifejezést adott annak, hogy kimondhatlanja még mindig sajog az «úrfi» miatt: Tenyeresné asszonyom olyan lett, mint egy pulyka.

— Hát nem úrfi?

— Hát nem a tanító úr maga tanítja a gyermekeket arra, hogy úrfinak nézzék! Elég szégyen, hogy olyan személy-válogató a tanító úr. Utóvégre is, mi épen úgy tartjuk a tanító urat, mint az urak. Hát akkor bizony.

— Eredj már asszony — csitítá Tenyeres gazda a képéből kikelt s gyermekéért a mátyrádára kész anyját.

Mit sem ért!

Tenyeresné vette nagy keszkenőjét s aztán elsieltett a tanító úr — lakására.

Még jó, hogy volt a harcziasszonyban annyi józan ész (mondhatnám természetes pedagógiai érzék), hogy nem az iskolába rohant. Ott aztán alaposan megdolgozta volna a szegény fiatal tanító tekintélyét. Ott aztán csinált volna olyan épületes lezkeórát, hogy megemlékezett volna róla a tanító úr jó ideig.

Mire Tenyeresné a tanítóhoz érkezett — kissé lecsendesedett.

Tisztességtudó módon öntötte ki lelke keserveit, de ezen keservekből a tanító úr észre térhetett, hogy ő egy igen fontos nevelői tapintat ellen vétett, melyet reperálni kell.

Szatmár.

Bodnár Gáspár.

Fehér celluloid-táblák.

Dr. Cohn az iskolai egészségügy egyik legbuzgóbb előharczosa, már 1867-ben a 10.000 gyermek szemének megvizsgálásáról írt híres munkájában kimondotta, hogy a palatáblák helyett másanyagú táblákról lehetne gondoskodni a tanulók számára.

A palavessző szürkés nyomai és a palatábla sötétbarna alapja között nincs elégséges ellentét. Ennélfogva a palatáblák és a palakő használatát túlságosan megerősíteti a gyermek látóképességét.

Cohn nézetét megerősítették Horner zürichi tanár észleletei és mérései. A palatáblát ő is elítélte.

Ily tekintélyek határozott föllépése eredményezte azt a törekvést, hogy a palatáblák helyett *fehér-alapú* táblák készíttessenek. A palakő helyett pedig jó fekete iron használtassék.

Az első kísérletet *Thieben* tette Pilsenben 1882-ben. Fehér *műkö-táblákat* gyártott. Irásra a tábla igen alkalmas volt. De hibái voltak:

1. hogy nehéz volt az írást tisztán eltávolítani;
2. hogy igen törekeny volt az anyag.

Néhány évvel később, 1885-ben, *Bürcht* Wormsban *papír-táblákat* hozott forgalomba fehér alappal. Szénnel kellett rájuk írni. A kísérlet szintén eredménytelen volt, mivel a vastag szénmásokat alig lehetett eltüntetni.

A következő évben, 1886-ban, *Wenzel* Mainzban *fehérre emaillezott vaslemez-táblák* által remélte a táblák fontos kérdését sikeresen megoldhatni. Azonban ezek sem bizonyultak célszerűnek. Igaz, hogy erősek voltak és tartósak. De az email nem volt állandó és az írás eltávolítása okozott nehézségeket.

Majd *Boavry* lépett föl Amsterdamban *üveg-táblával*. Ezek azonban törekenységük miatt nem terjedhettek.

Közel négy évtizede foglalkoztatja immár ez a kérdés az egészségügy előharcosait. Sikerral azonban eddigelé alig dicsekedhetnek.

Legújabbán dr. *Lange*, híres szemorvos, Braunschweigban *celluloid-táblákkal* vél az iskolatáblák régóta érzett bajain segíthetni. Táblája fehér, törhetlen; lágy színű és igen könnyű. Az iróanyag — iron, vagy külön hozzá készített tinta. Az írás nedves szivacsal távolítható el minden nehézség nélkül.

Dr. *Cohn* sokat remél e celluloid-táblákról és föl hívja a tanférfiakat, hogy tegyenek ezzel az új táblával kísérleteket.

— r. — a.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

A németországi ismétlőiskolák, illetőleg elsőfokú ipariskolák alapos reformoknak néznek elébe. *Berlin* központtal van Németországban egylet, a mely a munkások jólétének emelésére vonatkozó intézményekkel minden irányban foglalkozik. Központi bizottsága a német fővárosban székel, skülfönféle reformokat készít elő társadalmi úton, s azoknak elfogadására szólítja a birodalmi törvényhozást is. Utóbb főleg azon iskolákkal foglalkozik; a kérdés, mint olvasóink nem régi közleményeinkből tudják, Németország különböző vidékein van napirenden. Különösen azért érdekes ez a mozgalom, mert főleg *Berlinben* az a központi bizottság most vitatta meg a kérdést, hogy az ismétlő és elsőfokú ipariskolákban kötelező vagy fakultatív legyen-e a hitoktatás? Többen emeltek szót az előbbi mellett, kifejtve, hogy az elemi iskolai hitoktatás nem elég a gyermeknek egész életére; mások kijelentették, hogy állam vagy községek eleget tettek kötelező kötelezővé, innentul a felekezetek föladata róluk gondoskodni; néhányan pedig a mellett voltak, hogy elegendő lesz a fakultatív hitoktatás. Főleg az utóbbiak kardoskodtak a mellett, hogy azoknak az iskoláknak elsősorban föladatuk kell hogy legyen a nemzeti érzés fejlesztése, a mit főleg irodalom és történettánnal lehet elérni, s így aligha jutna hely a kötelező hitoktatásnak. Ennyi el-

lentétes álláspont között nem is tudtak dülőre jutni, végül is abban egyeztek meg, hogy határozatot nem hoznak. Tekintettel azonban a Németországban joggal mutatkozó vallásos áramlatra, főltöte valószínűnek tartjuk, hogy az egyes kormányok a kötelező hitoktatást fogják az ismétlőiskolákba behozni, mint leghathatósabb ellenszerét az erkölcsi elvadulásnak. Érdemes még fölemlíteni, hogy az a központi bizottság elvben ellene van annak, hogy ismétlőiskolai előadások vasárnap tartassanak; ezt bizonyára mindenki helyesnek tartja. Az iparos fiúnak korának minden rugalmassága és pajzánsága mellett is van szüksége vasárnapi nyugalomra és szórakozásra; e napon legfőltöb az istenitisztelet és az a hitoktatás foglalhatná le némileg idejét; de mindenesetre nem úgy, hogy mindkettőtől elveszítse a kedvét, s kelleltlenül lássa bennük vasárnapit megzavaróját.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Kivonat az Esztergom főegyházmege II. körleveléből. Miniszteri határozat a róm. kath. iskola jellegének megváltoztatása ügyében. «A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1901. évi november 28-án 48745. sz. alatt kelt s a H... vármegye közíg. bizottságához intézett rendeletének másolata. Folyó évi szeptember hó 4-én 1257. sz. a. kelt határozata a kir. tanfelügyelő f. évi október hó 30-án 2852. sz. a. kelt jelentése kapcsán tudomásomra jutván: a bizottság ezen, valamint ezen határozata előzményét képző 1901. évi augusztus hó 7-én 1048. sz. a. kelt ama határozatát, melyben a nm... iskoláig rendezése céljából a közíg. bizottsághoz beérkezett kérvényeket és panaszokat a kir. tanfelügyelőnek közvetlenül való eljárás végett kiadta, — ezennel megsemmisítem és felhívom a bizottságot, hogy a kérvények ügyében szabályszerűen járjon el. Ezzel kapcsolatosan, illetve ennek folyamánaképpen megsemmisítem a nm... községi képviselőtestületnek a bizottság 1048/901. sz. megbízatása folytán a kir. tanfelügyelő összehívása következtében az 1901. évi augusztus hó 27-én tartott ülésén hozott ama határozatát, a mely szerint a község kijelenti, hogy a nm... róm. kath. elemi iskolát községi kezelésbe átveszi, — azon okból, mert a róm. kath. felekezeti iskola jellegének megváltoztatására, mivel az iratok közt semmi sem az igazolva, hogy az iskolai épület a politikai község telekkönyvi tulajdona volna, sőt az tűnik ki, hogy a róm. kath. hitközség tulajdona és hogy a kath. iskolát a község mindennemű szerződéses kötelezettség nélkül, önszántából, saját költségvetése terhére tartja fenn: a politikai község a kath. elemi iskola jellegének megváltoztatására nem illetékes, az iskola átvétele ügyében jogérvényesen csak úgy határozhatna, ha a róm. kath. hitközségnek a kath. iskola jellegének községivé változtatására vonatkozó határozata egyházi főhatósági jóváhagyással ellátott volna. Együttal úgy a jelen ügyre, valamint a jövőben való mihez tartás végett figyelemzetem a bizottságot, hogy felekezeti elemi iskolák elállamosítása ügyében felmerülhetők kérelmeket hozzám teendő jelentés alakjában intézzen el, mert ily ügyekben a tárgyalás megindítása iránt, — a mennyiben az illetékes egyházi főhatóság előzetes beleegyezése megszerzetett, a döntést magamnak tartom fenn. A hivatalos másolat hitelűl: (p. h.) *Grabotsay Adolf* s. k., igazgató.

EGYESULETI ÉLET.

Pályázat. A nagymarosi róm. kath. tanítói körnek mult évi közgyűlésén nyert megbízás folytán a köri bizottság f. évi január 25-én Szalkán tartott gyűlésében az alábbi tételekről irandó értekezletre pályadíjat tűz ki.

I. Értel
lás üg
el ez
folyás
van, r
elhárí
Bekül
zottsá
legyer
január

Fő
papai
czegp
hogy
tartoz
zetben
kitéje
jubile
pászte
olvast
ves fi

A
egyes
egylet
nos t
a nyu
A me
alkalm
randu
tebrud
Jegyz
kus t
öszí g
Parká
lete
tanító
mazza
főhat
minis
egy s
magá
vits E
társak
illeték
báró
jét ké

A
harcz
Leguj
város
állott
helyet
kább
nyelv
terjed
lás m
léppen
teljes
gett bi
vel A
iskola
István

Ta
let ö
lest t
Morli
rámut
kodás
Még l
és alk

A
szöve
A tan

I. Értekezés: «Mily erkölcsi akadályai vannak a népoktatás ügyeinek a társadalmi életben és mily állást foglaljon el ezekkel szemben a tanító?» II. Értekezés: «Van-e befolyással a falusi tanító gazdálkodása az iskolára? ha van, mily beosztással lehetne ezen hátrányt az iskolától elhárítani, esetleg mérsékelni?» Pályadíj: 10—10 korona. Beküldési határidő május 1. Szoleczky János bíráló bizottsági elnökhöz, Leléd, u. p. Gr.-Kövesd. Idegen kézzel legyen írva és jelíges levélkével ellátva. Kis-Maros, 1902 január 30-án. *Vilcek Gyula*, körelnök.

VEGYESEK.

Főpásztori körlevelek. XIII. Leó pápa huszonöt éves pápai jubileuma alkalmából Vaszary Kolos bíbornok hercegprímás pásztorlevelet bocsájtott ki, melyben elrendeli, hogy a hálaadó misén az összes katolikus tanulóifjúság tartozik megjelenni. Minden katolikus iskolában és intézetben ünnepség tartandó, a melyen a nap jelentősége kifejezendő. Hasonló rendelkezést tettek a Szentatya jubileumának megünneplésére a többi egyházmegyei főpásztorok. Fölvívjuk ez alkalomból lapunk első helyén olvasható ünnepi programra az érdekeltektől szíves figyelmét.

A tanítók nyugdíjsérelme. A párkányvidéki tanítók egyesülete által megindított mozgalomhoz a következők jelentik csatlakozásukat: A sopronmegyei általános tanítóegyesület szintén megakarja a maga tagjai közt a nyugdíjtörvény revíziója előtt a mozgalmat indítani. — A memorandumon kívül személyes intervencziót fogunk alkalmazni. Igen kérjük, kegyeskédjék nekünk egy memorandum-ot küldeni. Hazafias üdvözlétei Sopron, 1902. február 4. A Sopronmegyei Tanügy szerkesztősege. — Jegyzőkönyvi kivonat a győregyházmegyei római katolikus tanítók Széplak tankerületének önképzőkörre rendes özi gyűléséből: A tárgysorozat nyomán fölolvastattott a Parkány-espereskerületi római katolikus tanítók egyesülete által küldött memorandum, mely a katolikus kántortanítók nyugdíjsérelmeinek sürgős orvoslását szorgalmazza. A közgyűlés elhatározza, hogy az egyházmegyei főhatósághoz, a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz és a képviselőházhoz benyújtandó ezen egy szívből fakadó, egyöntetű és országos kervényezést magáévá teszi és elvégeztet egy bizottságot küld ki Szenkovits Elek világi elnök, Szedenik Fülöp és Balogh Jenő tagtársak személyében, hogy az aláírt memorandumnak az illetékes forumhoz leendő főterjesztésére Solymossy Ödön báró urat, mint az itteni kerület országgyűlési képviselőjét kéri föl. Kotsis István, a kör jegyzője.

A német nyelv kiküszöbölése. Évek óta folyik a harez a fővárosi elemi iskolákban a német nyelv ellen. Legújabbán Gergely István elemi iskolai igazgató, a lipótvárosi iskolaszék legutóbbi ülésén azzal a javaslattal állott elő, hogy az elemi iskolákban a fiúknál német nyelv helyett hozzák be a kézimunka tanítást. Ezt annál is inkább tartja fontosnak, mert az elemi iskolákban a német nyelv tanítása, a sablonos olvasáson kívül továbbra nem terjedt. Ellenben úgy az élet, mint a gyakorlati tapasztalás megköveteli, hogy a fiúk bizonyos kézi ügyességgel lépjenek az életbe, mely szellemi fejlesztést is van hivatva teljesíteni. Az iskolaszék a javaslat tanulmányozása végett bizottságot küldött ki Neuschlosz Marcell elnöklésével. A bizottság tagjai: Possert Gyula, Strasser Gyula iskolaszéki tagok és Hajnal Adótt, Bánó József és Gergely István elemi iskolai igazgatók.

Tanítók gyűlései. Az Eötvös-alap országos egyesület Eötvös József báró halála évfordulóján ünnepi közgyűlést tartott Morlin Emil dr. osztálytanácsos elnöklésével. Morlin nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitójában rámutatott arra, hogy az iskolaügy munkásai mily ragaszkodással csoportosulnak Eötvös báró ragyogó neve körül. Még Berta Ilona olvasott föl Eötvös József báró eszméiről és alkotásairól.

A Magyar Tanítók Országos Takaré- és Hitel-szövetkezete már féléve működik a tanítóság körében. A tanítóknak alkalmat ad, hogy terhes kötelezettségektől

szabadulhassanak a lehető legkönnyebb feltételek mellett. A szervezett gazdasági osztály pedig a tagok háztartási szükségleteit elégíti ki a lehető legelőnyösebben. Az intézet emernél több üzletirészszel közel 250.000 korona forgalmat ért el. Részletes tájékoztatót az intézet irodája (VIII. József-körút 8. sz.) küld.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Besztercebányai egyházmegye.

A garam-szent-miklósi (Zólyomm.) róm. kath. népiskolához tanítónő kerestetik. Jövedelme államszegélyvel 800 korona. Lakása: két szép szoba, egy konyha, egy kamara. Kötelessége az I. és II. osztályt vezetni s a leányokat a kézimunkában oktatni. Folyamodványok *plébániahivatalra*, Garam-Szent-Miklóson (up. Zólyom-Szent-András) címelve, február 28-áig küldendők. 61 1—1

Győri püspöki megye.

A sopron-rákosi kath. népiskolánál egy osztálytanítói állás megüresedett. Pályázati határidő f. é. február 16 15-ike. Fizetés 800 korona, butorozott szoba. Az osztálytanító tartoz a kántori teendőkhöz segédkezni. Élelmezés szabadon. A folyamodások alulírthoz küldendők. Sopron-Rákos 1902 január 31-én *Kuscsy János* plébános. 41 2—2

A boldogasszonyi (Mosonm.) róm. kath. népiskolánál egy osztálytanítói állás megüresedett. Pályázati határidő február 25. Fizetése: 800 korona és egy butorozott szoba. Kötelessége: az egyik osztályt vezetni, az ismétlősöket tanítani s a kántori teendőkhöz segédkezni. Kérvények a boldogasszonyi róm. kath. iskolaszékhez beküldendők. 59 1—1

Kalocsai érseki megye.

Ó-Kanizsára (Szeged mellett) róm. kath. segédkántor keresek. Fizetése havonként huszonnégy korona utólagosan, ételmezés, lakás. *Kek. kántor.* 45 2—2

Kassai egyházmegye.

Sáros vármegyében a boroszlói plébániához tartozó **Sáros-Bogdány** fiókközségben róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelem: a hitközségtől 664 korona, államszegély 136 korona, iskola fűtésére 90 korona. Van tisztességes lakása és házikertje. Tanítási nyelv magyar, a tót nyelv ismerete kívánatos. Pályázhatnak tanítók és tanítónők. A pályázók személyes megjelenése kívántatik. A pályázat február 20-án a bogdányi iskolában megtartatik. Boroszlón. 1902 február hó 9-én. *Kompanyik István* lelkész. 55 1—1

Erdő-Horvát, posta helyben, Zemplén vármegye, vasúti állomás Liszka-Tolesva, róm. kath. kántortanító kerestetik. Jövedelme: nyolczszáz korona az iskolaszéktől, havi részletekben. Stóla kétszáz korona, hat szekér-száz tűzifa a saját részére, minden ismétlő iskolás gyermek után egy korona. Az iskola fűtéséről a gyermekek gondoskodnak. Csak magyarul kell tudni. Az állomás mielőbb elfoglalandó. Erdő-Horvát, 1902 február 10. *Somsák Elek* plébános. 57 1—1

Siba (Sárosm.) róm. kath. hitközségben betöltendő tanítói állomás javadama 800 korona értékben. Pályázók jelentkezzenek a *bártfa-kerületi esperesnél.* 58 1—1

Nyitrai püspöki megye.

A nyitra-gerencséri kántortanítói állomás megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettek. Jövedelme: 1. 600 korona a község pénztárából; 2. 16 méter tűzifa; 3. tanítónak szánt erdőből megfelelő farészlet; 4. parbér címén 20 p. mérő gabona; 5. 3 hold szántóföld; 6. 48 korona megváltott stóla illeték; 7. 27 kor. misealapítvány; 8. temetkezés alkalmából a bucsúztatónak minden verse után 20 fillér. A pályázni szándékozók képesítése és működési bizonyítványokkal ellátva személyesen kötelesek

a választás napján megjelenni. Ez iskolai év végéig esetleg orgonálni tudó segédtanítók is pályázhatnak. A pályázat határideje ez idei *márczius hó 10-ike*, a mikor is a választás meg fog ejetni. *Kardoss Károly* gerenceséri plébános, iskolaszéki elnök 48 2-3

A kosztolnai (Trencsén mellett, vasuti állomás helyben) kath. tanítói állomásra folyó évi *február 27-ére* pályázat hirdettek. Javadalmazása 800 korona, két darab szántóföld mely 80 koronát jövedelmez, tűzifa, tisztességes lakás és házikert. Kötelessége a tanításon kívül vasárnapokon kis-misénel orgonálni. Folyamodványok Drietomára, *Hútrik János* plébánoshoz küldendők. 60 1-1

Pécsi egyházmegye.

A lancesuki róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Javadalmazása: két szobából és melléképületekből álló lakás; 1/2 telek legelővel; 3 hold rét; 800 \square öl beltelek; a földeket a tanító művelti; 125 mérő gabona, mely részben tiszta buza, részben kétszeres, részben rozs; mintegy 125 frt párber és tandíj; mintegy 70 frt stólaileték; 5 méteről kemény tűzifa, melyet a község a tanító udvarára szállít; 21 forint ismétlőiskoladíj; a szükséges malomfuvarokat a község adja. Kötelessége: A IV-V-VI. egyesített vegyes osztályokat tanítja; a kántori teendőket végzi; tanulóit mind nememű isteni tiszteletre vezeti; az osztálytanítónak évnegyedés utólagos részletekben 120 frtot fizet. Tan nyelv magyar és német. A kérvények a *lancesuki róm. kath. plébániahivatalhoz* intézendők. Az állomást tanév közben elhagyni nem szabad. A *márczius 13-án* délelőtti 9 órákor megtartandó próbára a pályázó megjelenni köteles. 56 1-1

Szepesi püspöki megye.

Kis-Lomnicz (Szepesm.) róm. kath. kántortanítói állomásra *május hó végéig* pályázat hirdettek. Fizetés államsegéllyel 800 korona. Folyamodhatnak okl. tanítónok is, ha vásár- és ünnepnap az istentisztelet alatt az orgonálást és éneket elvállalják. Pályázatok az *iskolaszéki elnökségéhez* küldendők. 54 1-1

Váczi egyházmegye.

Úri községben a róm. kath. iskolánál egy önálló tanítói állásra pályázat hirdettek. A tanító kötelessége: a I-III. vegyes osztályt és az ismétlő fiúkat tanítani. Jav-

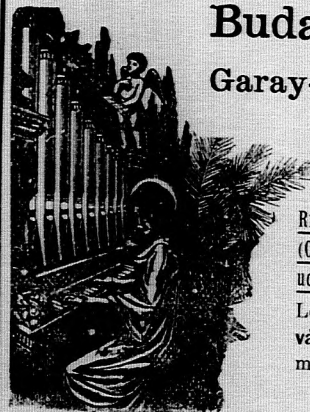
dalma 700 korona fizetés havi előleges részletekben, egy butorozott szoba és 4 köbméter kemény tűzifára. Minden idegen tanköteles tanításáért évi 6 korona. Ötödéves korpótlék. Ha a gazdasági ismétlőiskola vezetésével megbízzatik, ezért 100 korona fizetést kap. Oklevéllel, működési bizonyítvánnyal felszerelt kérvények főtisztelendő *Rajczy László* isko. aszéki elnök úrhoz Úriba (Pestm.) adandók be. Pályázati határidő *márczius 1.* Megbízásból: Kovács Odón jegyző. 53 1-1

GÉPEKKEL BERENDEZETT ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET.

175 1-52

Rieger Testvérek

Budapest,
Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerndorf
(Osztr.-Szilézia) cs. és kir.
udv. oreonagyarának fiokja

Legolcsóbb áron ki-
váló légnymásu (pneu-
matik) orgonákat szállí-
tanak.

RÓMAI ZARÁNDOK- KÖNYV.

A magyar ember
utmutatója az
örökvárosban.

Kis magyar-olasz
szótár-függelékkel.

Irta: *Vetési.*

Kapható a

Szent-István-Társulat
könyvkiadóhivatalában
Budapest, Szentkirályi-u. 28.

Ára 24 fillér.

Szent keresztúti

és más ájtatossági gyakorlások
Krisztus Jézus kínszenvedéséről
és haláláról.

Az egyházi hatóság engedelmével.

Ára kötve 20 fillér.

Megjelent és megrendelhető a

Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.

Stephaneum nyomása Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a.